

מראי מקומות - יבמות

כג:

העיקר, דמאן דס"ל דקידושין שאין מסורין לביאה לא הוו קידושין, ונסיב כן מקרא, ס"ל דצריך להיות מסורין מתחלתה ממש, וכאן, אפי' אם נתברר למפרע מי היתה ראוי, אבל בפועל לא היתה ראוי בשעת קידושין, ולכן חשיב קידושין שאין מסורין לביאה.

ה. קידושין שאין מסורין לביאה

הק' **הקובץ שעורים** (בקו"ב על ש"ש, אות כ"ג), למה לא הוו מסורין לביאה, הרי לוקמה כ"א על חזקת היתר לגבי ידיד, שלא נאסרה עליו משום אחות אשה. ומעיקרא צידד לתרץ דכיון דעיקר הספק אינו בנוגע אם היא אחות אשה או לא, אלא השאלה היא לגבי אחותה, וא"א שהחזקה שלה תכריע הספק באחותה. אבל דחה זה, דמצינו בכמה מקומות דשייך חזקה אף כשהספק הוא בדבר א' והחזקה היא בדבר אחר, ולכן אין שייך לאסור מטעם זה. והביא די"ל ע"פ הא דא"י בראשונים דאפי' היכא דאית לה חזקת פנוי מן התורה, מ"מ מדרבנן צריכה גט. אלא דעדיין ק', דמ"מ איך שייך לומר דהקידושין אינן חלין מן התורה, הרי מן התורה קידושין המסורין לביאה היא. ולכן חי' דאפי' אם אינה אסורה אלא מדרבנן, מ"מ הוו קידושין שאין מסורין לביאה מדאורייתא. דהא מן התורה צריכין אנו לשמוע לדברי חכמים, וא"כ כיון דבפועל אינה ראוי לביאה, לכן נחשב קידושין שאין ראוי לביאה, וממילא לא חלו הקידושין כלל.

ו. סיפא איצטריכא לי'... דקא פגע באחות זקוקתו

הק' **הערוך לנה**, הא לכאנ' כבר למדים דין זה מהרישא, דמה דא' חולץ לשתייהן, ולא אמרי' דיכול לייבם לחדא ולחלוץ לאידך, ע"כ דזהו משום איסור אחות זקוקתו, וכמו שפרש"י. ותי' דמ"מ אין למדים מהרישא אלא לענין זיקה היכא שיש רק אח א', אבל היכא שיש ב' אחין, לא חזינן שיש זיקה לאסור אחותה בדין אחות זקוקתו, ולכן שפיר למדין כן מהסיפא.

ז. מ"ש מהא דתנן ארבעה אחין וכו'

פי' **תוס' דקו' הגמ'** היא מהא דאמרי' במתני' כאן דא' חולץ וא' מייבם, ואילו במתני' דד' אחין אמרי' דשתייהן חולצות, ומ"ש. אבל רש"י לא פי' כן, אלא פי' דקו' הגמ' היא מהא דאמרי' כאן דאם כנסו אין מוציאין מידם, ואילו התם אמרי' דאם קדמו וכנסו יוציאנו. ומה שפרש"י (בד"ה חולצות) דהקו' היא באמת מהרישא, כ' הערוך לנר דמשמע מתוס', וגם מהרשב"א והריטב"א, דאין ד"ה זה מפרש"י כלל, ואפשר דגליון הי'. ומה שרש"י באמת לא פי' דקו' הגמ' היא מהרישא, וכמו שפי' תוס', כ' הריטב"א דזהו משום דס"ל דתנא דמתני' דד' אחין ס"ל דכיון דנאסרה בשעת נפילה או אחר נפילה, עשאוה חכמים כאשת אח שיש לה בנים, ושוב לא תחזור להיתר (ומשמע דס"ל דא"י קו', מה דתנא דמתני' דהתם ס"ל לנאסרה, ותנא דידן לא ס"ל כן, וצ"ע).

א. מת, ולא אח א', חולץ לשתייהן

העיר **הריטב"א**, הא כאן הוי ספק דרבנן, דלמא כדון ייבם, או דלמא פגע באחות חלוצתו [באופן שחלץ ושוב יבם], ובעלמא אמרי' דספק דרבנן לקולא. ותי' דהכא קנסו רבנן אפי' בדיעבד לאלומי לתקנתייהו, דמלתא דמפורסם הוא, וגם הוי גזרה אטו אחות אשה דאורייתא, שהוא בכרת, והוי בספק איסור כל שהיא תחתיו, לכן החמירו מספק.

ב. חולץ לשתייהן

פרש"י, ויבומי ברישא נמי לא, דלמא לא זו היא יבמתו, וקפגע באחות זקוקתו דהוא כאשתו. ולכאנ' יש לעי', הרי לכאנ' זהו רק לכתחלה, אבל כיון שנשא אותה, הרי פקע הזיקה של אחותה, ושוב לא הוי אחות זקוקתו, וכמו דאמרי' בהמשך המשנה, דאפי' אם פגע באחות זקוקתו, אם אח"כ פקע הזיקה, אמרי' דאין מוציאין מידם, ומ"ש. ולכאנ' יש להביא רא' מכאן למש"כ **התוס' יו"ט** (לקמן, פרק ד', משנה ט'), להביא רא' דשי' רש"י היא דע"י נישואי אחותה לא פקע הזיקה [ודלא כשי' תוס' דף י"ח], והביא רא' מדברי רש"י בהמשך מתני', ממש"כ בענין קדמו וכנסו אין מוציאין מידם, ולכאנ' גם מדבריו כאן יש להוכיח כן (וצ"ע, וע"ע בהמשך).

ג. קדמו וכנסו, אין מוציאין מידם

פרש"י, אפי' אם כ"א נושא יבמת השני, ונמצא דהראשון כנס אחות זקוקתו, מ"מ כיון שבא אחיו וייבם השנית, שהיא יבמתו, פקע זיקה מאידך למפרע. וע' ברש"י שנתמה על מש"כ דפקע הזיקה למפרע, דא"כ מה שייך לומר "נאסרה" על איסור זיקה, הרי נמצא דמעולם לא נאסרה כלל, אע"כ צריך למחוק תיבת למפרע. וע' בארזא דבי רב (אות ק"כ), שכ' ליישב קו' הרש"י, דמה דאמרי' דנעקר הזיקה למפרע, היינו מכאן ולהבא למפרע, וא"כ שפיר כ' רש"י דאיסורא דעבד עבד, וגם שייך נאסרה בזה, דהא פקע רק מכאן ולהבא למפרע (ולפי"ז י"ל דרך בכה"ג אמרי' דאם כנסו אין מוציאין מידם, דכלפי מכאן ולהבא, מעולם לא היתה אחות זקוקתו, אבל היכא דפקע הזיקה מטעם אחר, וכגון שנשא אחותה, ונעשית ערוה על היבם, א"כ י"ל דאף דפקע הזיקה, אבל הוא רק מכאן ולהבא, ולכן בזה לא שייך לומר דאם כנסו דאין מוציאין מידם, כיון דבשעת מעשה הי' זיקה).

ד. ש"מ קידושין שאין מסורין לביאה הוו קדושין

הק' **הריטב"א**, למה אינן מסורין לביאה, הא כיון שבירר איזה מהן רוצה לקדש, הובררה שזו היא האשה שקידש למפרע, עכ"פ למאן דאית לי' ברירה, ואביי ורבא [דנח' בקידושין שאין מסורין לביאה] ס"ל שיש ברירה. ותי' דמייירי כגון שלא בירר איזה מהן, וגם א"א לברר, וכגון שתלה הברירה ביד מי שעכשיו אינו בעולם. א"נ, דקידש סתם, ולא אמר איזה שארצה או שירצה פלוני, דבהא ליכא דין ברירה. א"נ, והוא